

Коми-П.

L. J. BANIGE

2-859

МЫ КОЛӘ ТӘДНЬ
ВЕЛӘТÇИШ СТОЛАРЛӘ

Г.П.Б. в Лнгр.

Ц. 1934 г.

АКТ № 418



НАРКОМТАЗПРОМ ИЗДАТЕЛСТВО
МОСКВА 1934

F. J. DANICE

2-887

WILLIAMS & SON

VELOCITY STORAGE

THE

1/2

WILLIAMS & SON
100 N. BROAD ST. NEW YORK

Kinlə gizəma eta kņizkaas

Eta kņizkaas gizəma velətciş stolarlə. Eta kņizka şerti sija vermas burazьka da perьtzьka tədmavnь assis izzə.

Kņizkaas unazьk gizəma, kьz kolə uzavnь, kьz çertitnь da kernь eурəttez, kədna şurəny stoləritikə, postrojka vьlьny ızalikə.

Socializm stroitəmyн ւաստvujttən vьd stolərlə, kьz i vьd raboçəjlə — soznatəlnəja socializm stroitişlə, — kolə torjəny vьəəma vizny niyə materiallezsə, kədnə sьlə şetəmaş, i vьəəma nuətnь assis ız.

Vьdkod material vura da vьəəma vizəməny maşter vermas şetnь ekonomia i etəny dontəmtnь postrojkaşə.

Suam, ekonomiaş ətik stolərsaş loaş jeeə. A-ed stroitelstvo vьlьny ızaləny una stolə da una raboçəj. Sijəny ekonomiaş vьdəpnьşsaş əkşas una million sat. Etə şəmsə vərə zə pozas vizny stroitəməy ponda.

Medozza kьv

Stoləy-plotnik kerə pəvveziş, brusokkeziş, pakəeziş da kerəziş kerku əşьnnez, vьəşsez, zoz, pospuez i siz oz.

Medvь torja puezis mьjkə ləşətnь, kolə enə puezsə pervo ləşьny, volkətnь, a sьvəryny jitnь niyə ətləə.

Ətləaləny torja puezsə vьdkod eурəttezəny. Jonьk ponda niyə pukşətnь klej vьlə da krepitəny suruppezəny.

Medvь burьka vizny material da kernь bur kaçestvoa predmet, kolə tədnь enə materiallezliş kaçestvo da kuzny uzavnь instrumenttezəny, kəy zugalasə, ləşətnь niyə.

Sьşsa kolə tədnь, kьz kernь predmet, kьz ətləavnь torja puezsə, medvь arkmis predmetьs.

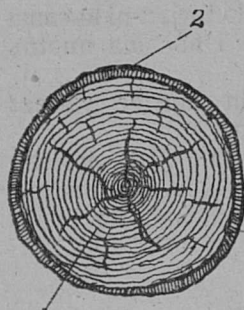
1. МАТЕРИАЛЛЕЗ

Пу

Кыз аркмәта пу

Медвь вәгъьнь да вошнь кьәэмкә предмет ронда бурзык медкolan материал — пу, — колә тәднь, кыз сija аркмәта.

Орәтнь-кә розум пуиш гәглан да вьәэмика визәтнь сija, розә казавнь, кыз сija әктәма гәгрәссезиш (колçоезиш), кәдна пуас торьта вьдмәмашәтамәд вьланьс (1 ris.). Дорлаиш гәгрәссес чоқкомзыкәш да авузык чогытәш. Сәрлаиш гәгрәссес, кәднаиш лоәм шәләмәс, рөмызыкәш да торызыкәш.



1 ris. Поперег вундъс-тәм пу: 1 — воша гәгрәссез, 2 — каç.

Ена гәгрәссес пуас вьдмәнь ры, кьт-çәз пуьс оз кошмь, кьтçәз сija оз рәрәтә. Вьд во вьдмә әтик гәгрәс. Сija ена гәгрәссез шәрти розә тәднь, мьј дьрна оләм пуьс.

Пуас емәш вәснәик сиоккез. Ена сиок-кес кәттишәмәш әтамәдпньскәт i лоәмәш сиез, кәднаиш аркмә пуьс.

Кәр пуьс вьдмә, ена сиоккезнь тыр пу сәк.

Кәр пуә рәрәтәш, сija загвьв кошмә. Ета коста сиез, кәднаиш аркмәта пуьс, лоәнь вәснәитзыкәш, а әтлаьн пькәт вәснәлә i пуьс.

Пуьс-кә кошмә һәтмоза, сь вьльн лоәнь селлез, çикьрез да ринәвез. Сija пуьс кошмикә ротлашәмьс да ринлашәмьс керәм предмәтсә вермасә вүра еькәтнь.

Ета ронда плотниккезлә колә визнь (употреб-лajтнь) токо кәс пу.

Мьјән пуьс овлә умәл

Оз тuj вьд пуиш kernь предметтез. Пулән емәш согәттез, кәдна озә ләзә ләшәтнь сija, мьј теньт колә. То мьј пуас овлә умәльс:

1. Вьдкод селлез, кәдна пуьс кошмикә цузаләнь і вьдсән vermәнь ькәтнь керәм predmetсә.

2. Ринәв, мәдmoz sunь, кәр сies да svәnnes пуас kujләнь nevesкьта. Ринәла пусә әддән шәкьт ләсјнь да struzitнь.

3. Уvvez. Nija-kә пуас una, шәкьт пусә struzitнь. Уvvez дьнас пуьс релдисә і loәнь гәppez. Сьсса мукәд рьга uvves пуас vizсәнь umәla і кошмикас nija ушаләнь.

4. Вьдкод sišinnez (гәрд, ремьтгәрд). Пуьн sišинnes ovlәнь әtikләнь і omән. Volкьта kernь sišina пусә on vermь. Sišинnez дьнәт instrument uvтьн пуьс çegлашә.

5. Lәzinnez. Nija mesaтәнь toko sek, кәр керәм predmetсә suvtәtәma vazan mestәә (suam, әсьн nәlisnikkez), і nem umәльс ави predmettez ponda, кәдна sulalәнь кәс mestәән.

Пу porodaез, кәдна munәнь postrojkaез vьльн

Postrojkaез vьльн mijan unazьк вьдлаә munәнь кьк пу poroda: pozum да кәз. Mukәд mestәезьн vizәнь і мәdik пу porodaез, suam, listvenнica, buk да мәд. Kaçestvo шәрти да svojstvoез шәри ena пу porodaes unaән ави әtkodәш.

Medвь вурзька ispolзujтнь пусә, kolә рьдьнзька тәдмаvнь, мьјән nija ави әtkodәш.

Pozum. Pozum пуьс торьт, шира, гәрд-kod ливо viz-kod гәма. Пу сәрьс (шәләмәсьс) dorлаңьсса ремьтзьк гәма. Пу дьнлаңас uvves әддән jеәа. Pәльн uv формаes o сьрас çузәмаәш. Eта пуьс umәльзька sišmә, sijән poзә sijә unazьк vozнь әтәрлаңә. Kokнita poзә ләсјнь, volкәтнь. Struzitçә кузпоз вьеәма, а popereg — шәкьта. Umәla polirujтçә. Koштикә popereg çинә $\frac{1}{26}$ -ән озза пу кизаьш шәрти.

Sijән, мьј kokнит ләсјнь, volкәтнь, торьт да jөн, вьдлаәнь em і dontәm, pozum пуьс postrojka vьльн stolaritикә medmu-nan пу.

Кәз. Кәз пуьс asлас kaçestvoез шәрти pozum пуьскod зә, toko neвтзьк сьсса, авузьк торьт і çozазька sišmә.

Пу гәмьс omән — doras і шәләмәsas — әtkod — çoçkom viz. Кәз пуьн rozumьнша uvves unazьк. Уvves omән пу кузас. Pәльн uv формаьш гәгрәса.

Volkamә кәз пуьс kokнita, да polirujтçә umәla. Pәv vьльн-kә шурә uv, sijә sekзә kolә petкәтнь, medвь volкәттәз тujis spakлujтнь.

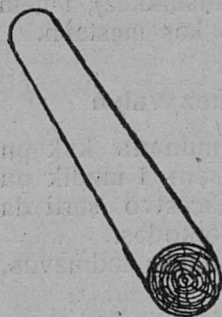
Stolaritam ponda кәз пусә kolә vizнь sek, кәр rozumьс ави і toko кәс mestәезьн. Oz kov кәз пуиш kernь prospuez, зоз, вьдәс nijә mestәезсә, кәдна vьләт vetләтәнь і neвт uvja пуьс çoza вьгә.

Съспри. Съспри мѣѓан округън иназък вѣдмѣ ојлаиѣ рајон-незън. Но округ паѣта мѣѓан съспусѣ њекѣтѣ ѡзѣ визѣ. А съспри аслак каѣствѡвѣз ѣрти (торѣт, јон, вѣѣта волкаѣ) стојаритѣкѣ медвур материал.

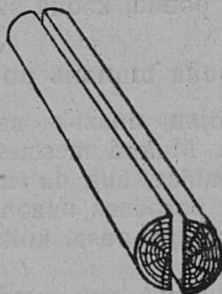
Сълѣн пуѣс' рѣмѣт, гѣрд-код ѣлѣмѣса, кѣз и роѣум пу. Съспри ѣдѣн ѣира и умѣла ѣѣмѣ.

Sorta vѣr materiallez

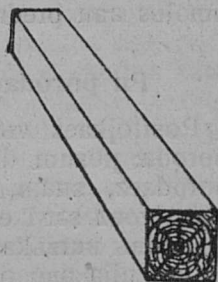
Узаликѣ плотникѣ колѣнъ керреѣз, пакаѣз, бруссеѣз, брусоккеѣз, да рѣвѣѣз (визѣт 2, 3, 4, 5 рис.).



2 ris. Ker.



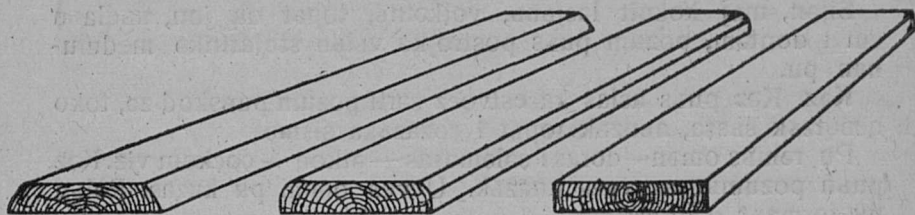
3 ris. Polovinnikkez.



4 ris. Brus.

Sorta vѣr material ѡвлѣ њѣтѣѓѣриѣа. Њыиѣ куѣзѣ мерѣјтѣнъ метрѣѣзѣн, а паѣтѣсѣ да кѣзѣсѣ — санѣтиметрѣѣзѣн.

Sortteѣз вѣлѣ вѣr material јукаѣѣ еѣѣ каѣствѡ ѣрти.



5 ris. Pѣvvez.

Стојаритѣм уз понда колѣ визънъ токо I да II сорт. Мукѣд сортtes ѣдѣн увѣѣѣѣ, ѣиѣн волкѣта кернъ њыиѣ предметтеѣз ѡз роѣ.

Къз лəшəтнъ маҗериал

Кернъ, суам, əвнъ ранаез, коҗаккез, вьəсез i siz оз. ил вəрис оз туж. Коҗмикə ру вира җиə, а вəснита керəм предмет-тез веймəнъ i ринлашнъ. Сьсша, руьс-кə ил, клеј оз вермъ къз колə коҗмьнъ да јонзъка кутнъ.

Postrojkaez вьлə иназък вəр локтə рьг илən. Сижə вəрсə пervo колə коҗтнъ.

Вəрсə коҗтикə колə визəтнъ, медвь сija вəли теҗəм siz, мед руьс вəр коласəттиз веймис кокнита вейтнъ вьд ладоршан. Ҙасто-зък вəрсə колə бергəтнънъ вок вьлиш вок вьлə, медвь сija коҗ-мис əтмоза.

Круто коҗтнъ пусə оз лəшав — вермас сija потлашнъ.

Бзът строителствоез вьлнъ кершəнъ вəр коҗтəм понда торја коҗстаниннез. Сееəм коҗтаниньн ил русə вəтлəнъ да сь тужə вə-јəтəнъ соньт кəс ру. Коҗтаниньн əтрьрəн розə коҗтнъ ина вəр i сija коҗмə əтмозəзък да перьтзъка.

Клеј

Stolaritcikə vizəнъ stolarnəј kleј.

Јонзъка клејитəмьс лəə не токо бир клејшан, а i сьсшан, къз клејьс лəшəтəма да къз volkəтəмəш клејитан пues.

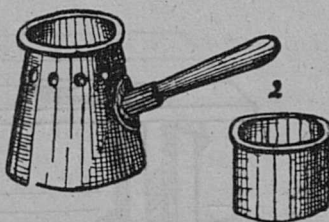
Клеј лəшəтəм понда кəс плитка-езсə пervo 7—8 җас кəтəтəнъ кəзът вəнъ. Ваас плиткаес нəздəнъ да лəнъ студен-кодəш. Етə вəгьн клејсə руəнъ.

Медвь руикас клејьс ez sotсь, бирзък етə кернъ клејанкəн (6 ris.). Клејанкə керəма кьк дозиш: əтьс пуктəм мəдъс рьекə. Рьекис дозас пуктəнъ клејсə, а вевдə-ришас — кистəнъ ва. Рьекис дозъс ваас соналə əтмоза i клејьс оз sotсь.

Мьмда колə пуктəнъ клејсə да вəсə, виштəвнъ оз роз. Етə тəдəнъ сь җəрти, кьєəм клејьс да мьј ру колə клејитнъ. Ваьс-кə јееəн, клејьс перьта сукмə. Етə куза мавтикə ру вьлнъ вермасə согмьнъ комоҗоккез, i клејитəмьс оз лə јон.

Əддəн кизер клеј пuezсə змиттəн риккишə. Сьвəгьн, сееəм клејьс вира рьгə руас. Рувецьс лəə клејитəм i јакəшə умəлə.

Руьн попereg вундьстəминнез клејиттəн колə мавтнъ сукзък клејən. Ру коңецес биразък кьскəнъ ас рьекəнъ клејсə.



6 ris. Kleјанкə: 1 — doz, кəдəə кистəнъ ва; 2 — doz, кəдəə пуктə-нъ пуан клејсə.

Медвь јонзъка љакѣтнѣ, колѣ љакѣтан доррезсѣ клејнас мавнѣ вѣснѣтика, сѣвѣгн пuezсѣ змитнѣ вурзък ѣтамѣд вердѣ да сиз колнѣ нѣјѣ кошмѣтѣз.

Стољарнѣј клеј рерѣта сукмѣ. Сѣјѣ колѣ љастозъка сонтнѣнѣ, медвь вѣли вѣра кѣзер.

Тoko unaiс сонтнѣлѣмшѣн клејсѣ еѣкѣ. Сѣјѣн клејсѣ колѣ рунѣ сѣмдаѣн, мѣмда колѣ ѣтрѣ кезѣ.

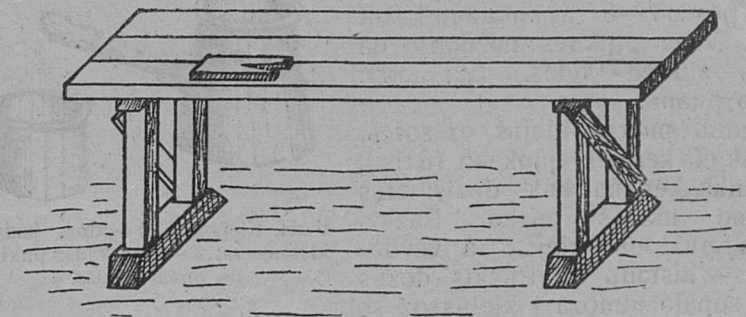
Клејитѣм вѣршѣн кистољка, кѣдѣн мавтан клејитанѣннезсѣ, колѣ кѣскѣнѣ колѣѣм клејсѣс да секзѣ вурзъка мишкавнѣ ваѣн.

JUALANNEZ

1. Ѧтмоz-ја руѣс кошмѣ кузѣнас да пастанѣс.
2. Мѣјѣн овлѣ руѣс умѣлѣ?
3. Мѣја стољарѣтѣм р нда колѣ кѣс маѣриѣлѣ?
4. Кѣз лѣшѣтнѣ стољарнѣј клејѣ?
5. Мѣја умѣла клејитѣ ѣдѣн сук љѣво ѣдѣн кѣзер-клејѣ?
6. Мѣја оз роz клејитнѣ ул ру?

2. КѢЗ ЛѢШѢТНѢ РУ

Медвь кернѣ, суѣм, кошаккез, ѣвѣс, фортољка, колѣ перво лѣшѣтнѣ (лѣсѣнѣнѣ, вољкѣтнѣ) нѣјѣ пuezсѣ, кѣднѣиш ѣкѣтѣсшѣ керѣн предмѣтѣс. Нѣјѣ пuezсѣ, кѣдна локѣтѣнѣ постројка вѣлѣ керѣн,



7 ris. Askerѣm verstak.

љосѣн, пакаѣзѣн, мѣкѣд рѣра колѣ нѣјѣ зѣндѣтнѣ, оглѣвнѣ Медвь руѣс вѣли вѣснѣтѣзѣк љѣво вѣкнѣтѣзѣк, колѣ лѣсѣнѣнѣ љѣво рѣлѣтнѣ сѣјѣ.

Рuez вѣрѣјѣкѣ машѣрлѣ колѣ визѣтнѣ, мед ру торрез (кер понез, љѣггѣз ѣ сиз оз.) ѣз љаркашѣ гѣришѣ.

Una material veš čapkaləmən da vizəmən puvs kolə əddən una. Sijən vvd čapkəm ker pom sodtə, stroitel'stvoliš donsa (stoimossə).

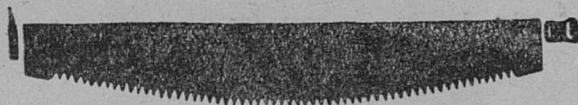
Puez ləšətəməs pomašə sek, kər nija loasə struzitəməš da kuzzyk koŋeççezyš eəšətəməš, volkətəməš. Pstrojka vьььp vьdəs ena uzses munəny askerəm verstak vьььp (7 ris.). Sijə kerəny ašnyš ploŋnikkes kьz pəvvezis.

Verstak verdə ləšətəny zmitan pəvvez, medvь keran predmetezsə ləšətikas tujis zelətnь i nija ez vərə.

Vizətam pьdьnyzka, kьz i kьeəm instrumentezən ləsjəny, volkətəny, vundaləny pusə.

Кьз pusə pilitəny popereg pa dol

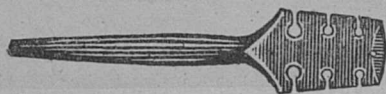
Kolə-kə orətnь popereg ker, brus libo drug kьnymkə pəv, nijə puktəny kьeəmkə pu vьlə da siz pilitəny. Etə kernь sь ponda,



8 ris. Poperesnəj pila.

medvь puvs orikə piləvs ez pavk mu verdas. Mu vьььp una iz, sijən pozə pila piŋnezsə çegətnь ny verdə.

Eta uz ponda em natodil kerəm kьk ruçkaa poperesnəj pila (8 ris.). Sija kerəma paškьt stalnəj polosais, kəda sušə pila lisən. Ət lis dorəttis ləšətəmaš kuim peļəsa dorьssez — piŋnez. Pila koŋeççezə kerəmaš ruçkaez ponda oštəez. Uzaləny etəəm pilaən kьk mort drug. Morttez suvtəny paŋьt kьknan pu



9 ris. Razvodka.

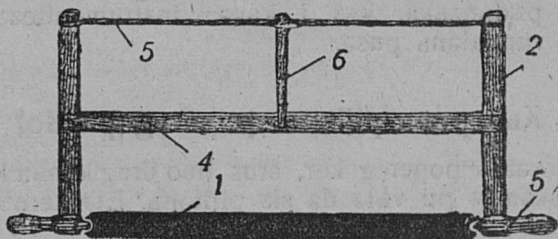
ladorə da kьskaləny ruçkaezət pilasə sija mestaət, kьt kolə orətnь pusə.

Pilitikə oz kov nygьsny pilasə. Eta oz perьtšət pilitəmsə, a toko loə šəkytzьk izьs. Kolə ətmoza, piŋlavtag pilasə kьskavny aslaŋə da kokŋita lezavny, kər mədьs kьskə.

Medvь puvs orikə pilasə ez zelət, kolə pilitan veštəttas pusə levtəny. Sek orətan çurkaš libo krazьs pondas əsavny i orikas paškətas pilitaninəs. Puvs-kə kьz i oz pozə sijə levtəny, sek vartəny pilitəminas tuv, kəda paškətə rezsə.

Съ пonda, медвь пилась узаликас ветлис кокнѣтъька, рѣдзсә сълиш разводитәнѣ. Разводитәнъ сиз: әтик рѣн ѣвурa кәстәнъ вешкѣтлaн, a мәдикә—сулгалaн i сиз керәнъ сәршән вәршән вѣдәс рѣдзсә. Разводитән пиләән пилитикә пилитәминъ лоә рашкѣтъьк пилa лис кѣзәшшa i зѣртчәмъ да зеләтәмъ пилитәминас лоә жеззѣк.

Не сѣя лоә разводитән пиләән пилитикә. Сек кѣкнaн вокнас пиләс гужәтә зѣртчә i пилитнъ лоә әддән сәкѣт.



10. Луçковėj пилa: 1—лис, 2—орop (ручка), 3—сафовна, 4—распорка, 5—уттѣва, 6—закрутка.

Разводитәнъ пиласә инструментән—разводкаән (9 рис.). Разводка дорәт керәмәш ѣәткoд селоккез, медвь тужис разводитнъ пәәткѣзa лисa пиләез.

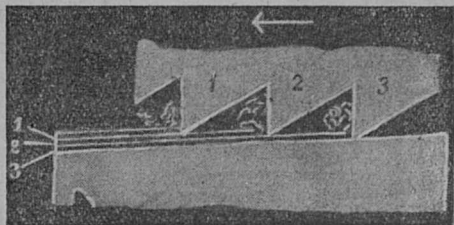
Разводитикә разводкасә селнас пуктәнъ пилa рѣн вѣлә i ѣвурa рѣнсә кәстәнъ вокә. Мәдик рѣн кәстәнъ мәдәрә, куимәтә—әтѣс-моз зә, дoләтә—мәдѣс-моз i сиз оз.

Кәстaвнъ рѣдзсә колә әддән ровнәжa. Вурa-кә лоас кәстән әтик рѣн, сѣя пonda кѣзәшнъ рѣ воккезас да радмәтнъ узсә.

Невѣт рѣез пonda i ул вәр пonda разводитнъ колә рашкѣтъька, a çорѣт да кәс вәр пonda—векнѣтъька.

Невѣт рәввез да brusok-

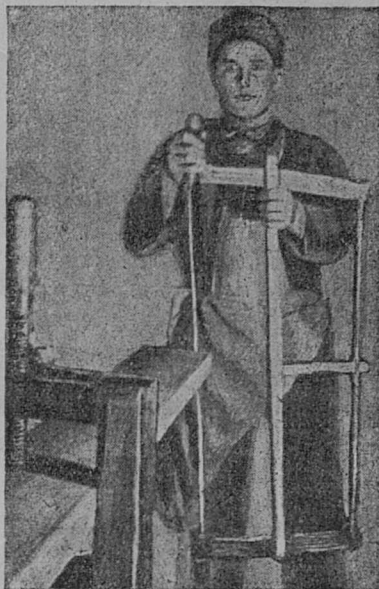
кез дол i порәрег пилитәнъ луçковėj пиләән (10 рис.). Сѣлән куим реләса рѣдзсә попереснәж пилa рѣдзсә сәрти унаән пошѣтъькәш. Ена рѣдзсә кесләмәш сиз (11 рис.), сто пилитәнъ токо әтладорә (аслашән вестикә ливо вѣлишән лезикә), кѣз мѣççаләма 11 рис. вѣлн. Вәр локтә проsto.



11 рис. Луçковėj пилa рѣдзсә.]

Medvь pilitəmbь munis perьtzьka, oz kov pilasə kьskavnь perьta da ɲeɲtmoza. Oz kov vura ɲьgьsnь pilasə. Ətmoz, termaštəg pilitikə ɕozazьk orə ruьs. Kokɲamə izьs i sek, kəɲ pilitɕisьs vьeəma sulalə da veškьta vizə pilasə. 12 da 13 ris. vььɲ ɲьɕɕaləɲ, kьz kolə sulavnь da uzavnь luɕkovəj pilaəɲ dol i ɲopereg pilitikə.

Medvь pilitikə ɲuez ez vərə, niʒ zelətəɲ verstak verdə. Veškьta pilitəɲ ɲonda kolə ɲь vizətɲь, medvь rezas pila lisьs



12 ris. Etas kolə sulavnь luɕkovəj pilaəɲ dol pilitikə.

ez ɲiɲlas, a vetlis veškьta. Pilaəskə ɲevna-da ɲondas ɲiɲlasьs-lyɲь, sek pilitəmbьs oz lo ətkod.

ɲusə ɲopereg pilittəɲ sulaləɲь da uzaləɲь siz, kьz ɲьɕɕaləɲma 13 ris. vььɲ.

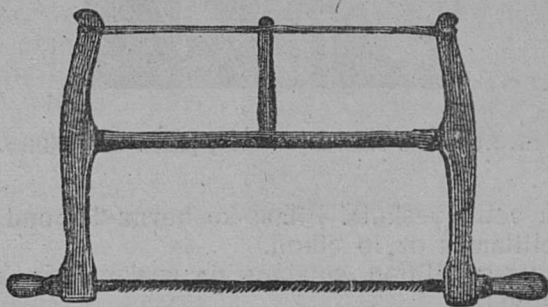
Eɲa ʒizəɲ pilaes tujəɲь toko veškьta pilitɲь. ɕukьləɲ pilitəɲ ɲonda em vekɲit lisə pila (14 ris.).

Pilitikə kolə vizətɲь, medvь ɕukьləs kruto ez kerşə. Estəɲ ɲьz kolə ɕorьta vizɲь kiəɲ, med vezlyɲь pilaəslis munəmsə ɕertitəmbьs şerti.

Pilalән әт коңеҗсы крепитәма вьдсәп, а мәдь ләшәтәма крүҗок
вьлә. Етә керәма сь ронда, мед позис пи́литнь рәв сәррезә ош-



13 ris. Етәс колә сулавнь луҗковөј пилән поперег пи́литкә.



14 ris. Povorotnej pila.

tәez рәв доррезсә пи́литтәг. Pervo рәлас керәнь оштаок да сь
рьекә шумстәнь пиләсә коңеҗнас. Сьвәргьн пила коңеҗсә крүҗокнас
кьсаләнь руҗка вердә, i пиләән роҗә узавнь.

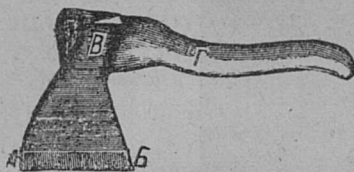
Ləsjişəm

Kər ker (ivo pəv kolə vəsnətn̄, sija ləsjan̄ çerən (15 ris.).
Ləsjan̄ pusə to k̄z:

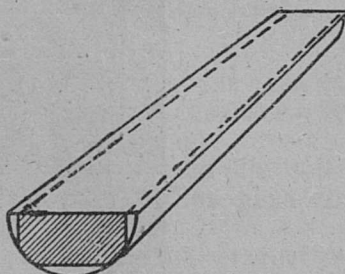
Mu v̄lə puktəpn̄ eupəta k̄k çurka da eupəttezəs tuvjaləpn̄ ləsjan̄ pusə. Pu konəçə pervo çertitəpn̄ brus forma. S̄vərsən̄ vol̄kət̄z̄k ladorə snurən̄ vačkəpn̄ k̄k viz, kədna m̄ççaləpn̄, m̄ymda kolə ləsjan̄ pu dorrezsə (16 ris.).

Kər v̄dās-qi çertitəma, pondəpn̄ ləsjan̄.

Maşter çut̄ ne snurən̄ vačkəm̄z pu vokə kerə eupəttez (17 ris.). Eta kerşə s̄ ponda, med, pūs-kə piñəla, ez pot, ez çajd sija viz sajes. Takətəm̄şən̄ çaggez sogməpn̄ zen̄t̄z̄kəş i pu piñəls oz ēkət̄ usə.



15 ris. Çer: Г — çerpu, B — əvik,
A — pyr, B — pjata.



16 ris. K̄z kolə ləsjan̄ ponda
çertit̄n̄ brus.

Ləsjan̄ kolə siz, med çer dor̄s pyr munis veşk̄ta vertikal̄-nəj viz kuza. Toko etaz verman ləsjan̄ veşk̄ta pusə.

V̄d tak̄itəm̄ vəgn̄ çersə kolə piñəv̄t̄s̄pn̄, med v̄zdis pot̄-nip̄s i m̄d̄r̄ra tujis v̄əəm̄ika tak̄it̄n̄ çernas.

Uz kosta şurəpn̄-kə uvvez, kolə bergət̄ç̄pn̄ da ləsjan̄ m̄-dərşən̄, med s̄ gəgər̄n̄ pūs ez çajd. Ed uvvez gəgərəs ovləpn̄ up̄az̄k piñəv̄ves.

Kər k̄k vok̄s ləsjişasə, pusə bergət̄əpn̄ da, kolə-kə, pondəpn̄ ləsjan̄ m̄d̄ k̄k vok̄sə.

Uçit̄k da kok̄it̄ pəlokkez pozə ləsjan̄ suvt̄sən. Sulga kiən̄ vizəpn̄ sek pəv, a veşk̄tən̄ pervo tak̄ətəpn̄, a s̄vərn̄ ləsjan̄.

Ləsjan̄ kolə siz, med 3—4 mm viz sajes pūs kolis esə. Eta kerşə s̄ ponda, med, mukəd pyr̄a sorəşən̄-kə, ne pyr̄n̄ viz saje da ne ēkət̄n̄ pusə. Koləminnezsə s̄vərsən̄ pozə v̄rət̄n̄ struzən̄ vol̄kət̄ikə.

Med uz munis vura, çersə kolə vizn̄ leç̄ta. N̄z çer oz verm̄ keravn̄ v̄dsən̄ pu sləjjezsə, a bonşətə toko.

Struzitçam

Ləsjəm vərən ru vevdərys arkmə ne vıdsən volkıt da sylvt.
Medvı vıeəmzıka ləsjəm pusə kernı, sıjə struzitəny.
Struzitəmən kerəm torlə şetəny medvərja kveəm koləforma.
Struzitəny pusə kəkrəv, kuımpəv.



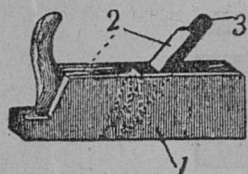
17 ris. Sıv kolə sulavny brus ləsjikə.

Medpervo kızıə voştəny serxevələn (18 ris.). Sıja kerəma pəliņa oştəə kolodaiş. Oştəə puktəm zelezko da tuvjaləm puovəj tulən (18 ris.).

Zelezkoıys (19 ris.) gəgrəsa dora. Zelezko tuvjaləma kolodaş siz — vundıstan dorıys sılən oştəəttis mıççışə koloda uvtas.

Kınyım unazık zelezkoıys mıççışə koloda uvtas, sınyım kızıık ləə struzka. Serxevələn struzitəm ru ləə kus zolovoka vevdəra. Ena zolovokkes loəny sıjən, mıj serxevələ zelezkoıys gəgrəsa dora. Zolovokkes loəny sınyım rıdınzıkəş, kınyım unazık ləzəma zelezkoıys koloda uvtə.

Medvь lezьbnь zelezkosə, voštənь sulga kiə kolodasə da puovəj molotokən vačkənь vərlanış koņečə. Vartəmsən tuv ličəmə i zelezkosə rozə lezьbnь livo levtьsnь. Svьvərn, kər zelezkoys loas ləšətəma, tuvə zelətvьstənь da voštənь kolodasə i vizətənь, vьeəma-ja. ləšaləma zelezkoys. Učətə-kə lezəma, vьv-lanış zelezko koņečə ɳevurika vačkənь molotokən da vəra vizətənь. Siz kerənь setčəz, kətčəz oz lo sija kolan-moz ləšətəma.



18 ris. Serxevel: 1 — kolodka, 2 — tuv, 3 — zelezko.

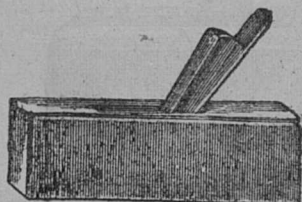


19 ris. Serxevelən zelezko.

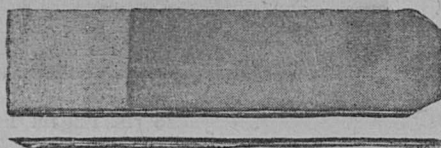
Serxevelən toko pusə „volvanitənь“, medvь svьvərsən struzitnь ruvanokəp (20 ris.). Ruvanokys serxevel čuzəmazə, toko zelezkoys sьlən veškьt dora (21 ris.) da paškьtzьk.

Ruvanokliš zelezkosə ləšətikə kolə vizətnь, med sija vəlī lezəma ətmoz, ɳe pinələn. A to sija pondas struzitnь pusə dorьsəp.

Ruvanokən uzalikə zelezkosə lezənь ɳezьk una serxevel šərti. Etə kerənь sь pondə, medvь, sogmis vəsnitьzьk struzka i vəlī kokn̄itьzьk struzitčьsnь. Ruvanokən voļkətənь niјə mьsəčok-kezsə da gəppezsə, kədnə kerə serxevel.



20 ris. Ruvanok.

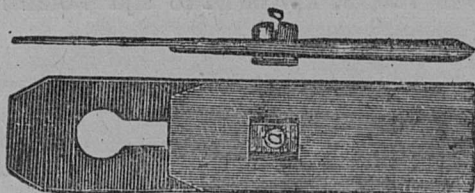


21 ris. Ruvanoklən zelezko.

Səstəmzьka uzaləm pondə em kьkrəvsa zelezkoa ruvanok (22 ris.). Məd zelezkoyslən vundьstan dorьs avu. Sija suvtə-təma sь pondə, med kruto vьlə levtəmən perytzьka vestьnь struzkasə. Svь šərti, mьj kьza voštəp struzkasə, məd zelezkosə kolə levtьnь livo leznь ət zelezkoys vьlət. Etə pondə em vint a (22 ris.). Sijə ɳevna ličətənь da mьmdə kolə vəlīš məd zelezkosə kədarəkə vestənь.

Рубаноклән колодабс зепыт, сижән струзитәм пу вевдәрбс оз аркыбс веşkыта. Пуктынь-кә струзитәм пәв вьлә веşkыт лїејка, то мукәдиннезәт лїејкабс оз понды раvkнь пәв вәрдас.

Сижән рубанок вәгьп струзитәнб есә фуганән (23 рис). Фуганлән колодабс куззык рубанокьсләнша, а кыкпәвса зеlezко-бс—раşkытзык. Фуганән воштәнб медвәснїт струзка. Сижән, сто фу-

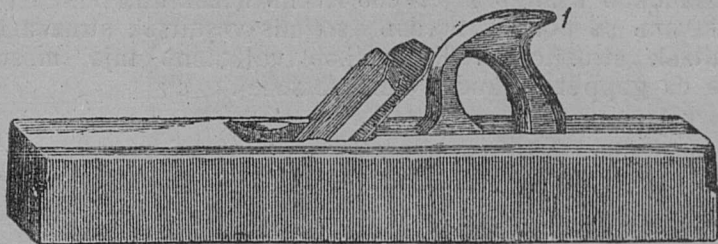


22 рис. Кыкпәвса зеlezко.

ганлән колодабс куз да зеlezкобс раşkыт, роzә струзитнь пусә әддән веşkыта, роzә топ вәјәтнь мәдик пукәт да кļејитнь.

Струзитәм понда пусә крепитәнб верстак вәрдә сиз, мед сija немьнда еz вәг. Маштер сувтә верстак вокә да узалә сиз, кыз тьщәләма 24 рис. вьлп.

Суам, колә струзитнь ләсјәм нолрејәса врус.



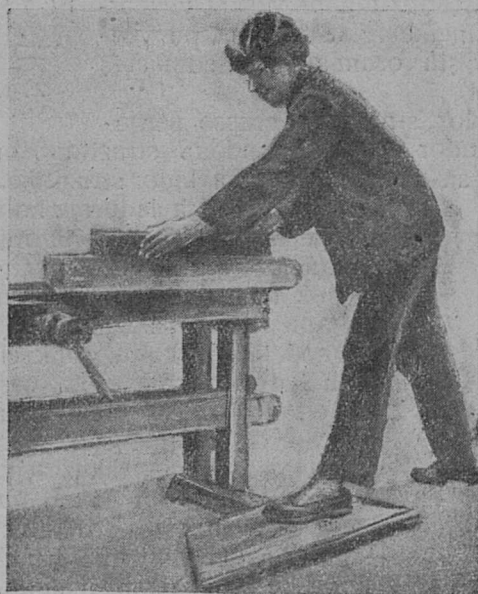
23 рис. Фуган: 1 — петусок.

Верстакә зеләтәм вәгьп пондәнб струзитнь серхебелән. Ета узаликә колә визәтнь, мед омән врус кузас струзкабс әтмоzа вошсїс. Етә-кә не визәтнь, сек врусьс әтилаьп лоас кыззык, а мәдїлаьп вәснїтзык.

Кәг вьдәс җакәтәминнес да тьсәккес вьрасә, пондәнб струзитнь рубанокән.

Рубанокән колә кузәмән струзитцьнь. Не јеәаїс веләтҗїс маштерлән врусьс сәгас оvlә кыззык, а догрезас да коңеҗеҗеzас вәснїтзык.

Etaz loə to myła. Kər mařter pondətcə struzitn̄ da puktə ruvanoksə veřkət koŋeç d̄nə, ruvanoklən vərłaniř koŋeçs̄ əsalə i sija kazavtəg p̄r̄ḡstə s̄ v̄lə veřkət kinas vuražyk, çem sulga kinas ozłaniř koŋeçsə. Sulga brus koŋeças, kər əsətcə ruvanoklən ozłaniř koŋeçs̄, vəra loə sija-zə. Sijən ruvanokys pervo munə v̄vılaŋ, a s̄vəḡn vılaŋ. K̄p̄n̄ d̄r̄ḡyk struzitən̄, s̄n̄m̄ m̄sək̄ys loə v̄l̄n̄zyk.



24 ris. Siz kolə sulavn̄ struzitçikə.

Medv̄ veřk̄ta struzitn̄, pondətcikas kolə vuražyk p̄r̄ḡs̄n̄ sulga kiən, a s̄vəḡn — veřk̄t kiən.

Etaz-zə loə i dorrezə struzittən. Medv̄ ñe ɛkətn̄ vrusə, kolə mat̄n̄zyk dorsə struzitikə vuražyk p̄r̄ḡs̄n̄ veřk̄tlan̄iř ruvanok vokse, a məd dorsə struzitikə — sulgalaniřsə.

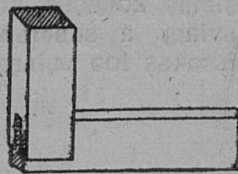
Kər ruvanokən struzitəmsə pomalasə, pondən̄ struzitn̄ fugarən.

Fugarən struzitçikə mařter uzalə ñuzətcəmən, s̄lə kiezsə da i ařsə kolə vuražyk ñuzlavn̄. Struzitçikə mařterlən kiys med ez kujl̄ fugar koloda v̄las, a v̄içis vuḡys vėrd̄n̄ (pėtusok̄ys vėrd̄n̄). Ətik m̄st̄n̄ sulalikə oz-kə tuj koŋeçəz struzit-

нь пуся, сек колә фугансә вошлѣтәг велънь әт коңеңсанас да мәд коңеңас. Медвүра етә колә медвәргьн пуся воҗкатикә.

Фуганән уз помаләм вәршан визәтән, веşkьта-ја аркмис струзитәмьс. Етә пonda струзитәм пу вевдәрас вьднoз пукть-ләнъ веşkьт догьсән линејка. I сек лoә струзитәмьс вур, кәр линејкаьс да струзитәм пуьс коласьн ави некьтән некьбәәм колас.

Велаләм маштерез тәдәнъ веşkьт вевдәрсә шиннаньс, линејкатәг. Струзитәм пу вевдәрсә пуктәнъ шин озаньс сиз, медвь сьис lois әтик виз.



25 ris. Ugolnik.

Кәр әтик ладор струзитәс, вруссә бергәтәнъ мәдик ладор вьлә да pondәнъ струзитнь ordça ладорсә.

Узьс муна сиз-зә, кьз медoзза ладор струзитикә. Но естән есә

колә, мед ordça ладорез коласьн вәли веşkьт рејәс. Етә ресләнъ уголникән (25 ris.) серхебелән струзитәм вәршан-қи. Уголниклиш әтик воксә пуктәнъ ләшәтәм ладор бердә, нуәтәнъ сижә врус кузас да визәтәнъ, топ ја лoә мәд ладорьскәт уголникьслән мәд вокьс

Пу ладорез коласьс-кә веşkьт, pondәнъ мәд ладорсә струзитнь руванокән. Мәд ладорьс да уголникьс оз лoә-кә топ, сек струзитәнъ нијә мьсәккезсә, кәдна уголникьслә месәйтәнъ топ локнь пу бердас.

Кәр кьк ладорьс струзитәмаш, нь вьләт ресмусән (26 ris.) нуәтшәнъ кьк виз. Етә ponda чуҗ вақкәмән лиҗәтәнъ ресмусиш тулок (2) да jemokkez (3) вестәнъ пуокшан (1) сь ьльна, мьј пашта да мьј кьза колә врусьс. Сьвәргьн вәр зеләтәнъ тулоксә, а әтлаьн ськәт зеләләнъ i jemoka veddez.

Ресмуссә колодканас (1) пуктәнъ воҗкьт ладорә да нуәтәнъ пу куза виз. Мәдик ладорәт сиз-зә нуәтәнъ seeәм виз.

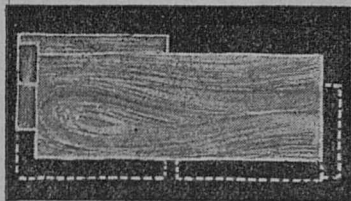
26 ris. Resmus: 1—kolodka, 2—tulok, 3—jemokkez.

Куимәт да нoләт ладорезсә струзитән колә визәтнь сижә, мед не струзитнь нуәтам виззеша вьзьк. Ozлаң струзитәмьс да визәтәм-ресләмьс муна сиз-зә, кьз озза ладорезсә струзитикә.

Вьдәс вишталәмис тьдалә: врусьс вур да вьбәәм loas toko сек, кәр веşkьта струзитәмаш әт ладорьс да мәд ладорьс. Сижән ви-зәтнь - ресләнъ нлиш веşkьтсә торјән вүра колә.

Равез роэ pondэтсьнь пы-зэ струзитнь риванокән.

Риванокән струзитәм вәгьп вьеэмик струзитәнъ fugанән да визэтәнъ, веşkьт-ja аркмис струзитәм вевдәгьс. Сьвәгьп рәв коңеңезас, а колә-кә, i dorrezas керәнъ resmusән виззез. Ена виззезәз колә струзитнь мэд ладор-сә.



27 ris. Рәв коңеңезез пәсләм.

Сьвәгьп струзитәнъ рәв коңеңезасә. Етә колә kernь рәв dorrezasә струзиттәз есә, мед, кәр коңеңезасә volkәтән рәв dorrez pelašasә, ро-зис сьвәгьп volkәтнь.

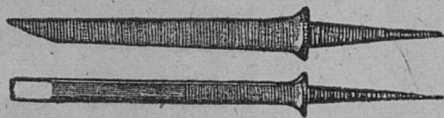
Volkәтнь рәв коңеңезасә роэ кькқоз. Pervo струзитәнъ doršan да рәв сәгәззис, а сьвәгьп бергәтәнъ рәвсә да струзитәнъ мэд dor-šanас вәра зә сәгәззас. Etaz стру-зитикә жеазька pelašәнъ рәв dorres.

Струзитәм вәршаң рәв коңеңезасә пәсләнъ ugoлникән siz, кьз мьсәләма 27 risunok вьльп.

Garjәм

Puovәj predmetteзьп unазьк torrez әтлаәтәмаš сьррезән. Ета дьгнi әт tor вьлас кершәнь вәзоккез — сьррез, а мэд вьлас — сеәм зә formaa да сь бьзда зә гәpokкез — pozzез (gnezdәez).

Pozzezsә kolә garjьнь әддән вьеәма, медвь пь-лән vokkeзньс вәлисә веškьтәš, ez paškalә ливо ez зmitсә uvлаң. Ета колә сь ponda, мед klej вьлә сьр-сә pozas пуқшәтикә, sija пуқшис торьта, ez вәлә не-кьеәм kolassez i torrez krepamisә joзька.



28 ris. Әзьп.

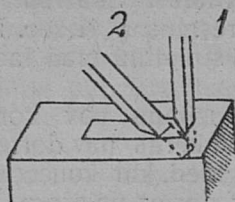


29 ris. Зьпәзьп.

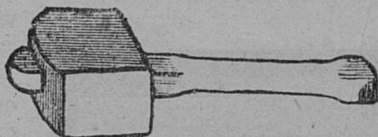
Garjьнь пуsә әзьпән (28 ris.) ливо кьз stameskaән (зьпәзьпән) (29 ris.). Uzalikә бурзьк визәм ponda әзьп ронә кершә ороп. Әзьпән роz керәмьс loә stameskaән керәмша umәзьк.

Lәšәтәм brus вьлә ливо рәв вьлә metra шәрти, ugoлник шәрти да resmus шәрти pervo рjатнайтәнъ, а сьвәгьп шәртитәнъ роz mes-tasә. Рәв ливо brusok, мед бурзьк вәли узавнь, krepитәнъ.

Әзын ііво стамеска мед вәлісә ңевна векңітзкәш поз ку-
зәыс ііво раштаыс шәрти. Струментыс-кә розыскәт лоас әтрашта,



30 ris. Poz garjынь pondәtәm.



31 ris. Kijanka.



32 ris. Кыз колә ракавынь гарјтәп.

сек поз воккес лоасә ңеволкәтәш. Рыз мед воккезас коліс
уңітік зарас і сывәгьп тужис сижә воікәтнь стамескаән.

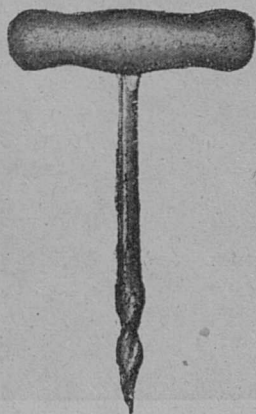
Дорә эьп суvtэтәцә роз рьеләңә рәла вокнас, кьз тьщәләма 30 ris. вьльп (1). Мащтер эьп ороп куза вартә кijaнкәән (руовәј молотокән), (31 ris.). Медперво колә ващкьпь кокңи-тика, мед не ламәтнь пу вевдәрсә. Размәдищ вартәм вәгьп.



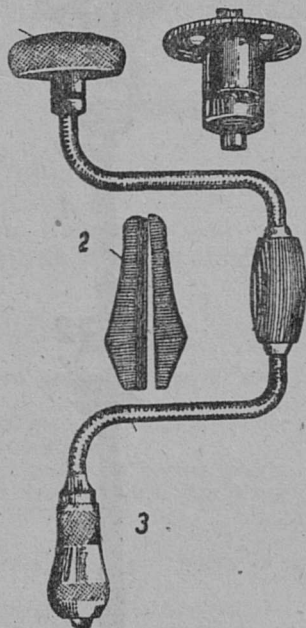
33 ris. Stameska.

эьп кьскәнь да суvtэтәнь siz, кьз тьщәлә risunok 30,2. Сьвәгьп кijaнкәән эьпсә вәра вартәнь i оропсә увлаңә пьгьстә-мән седтәнь роziщ цагсә. Озлаң эьп суvtэтәнь вәра рәлиңән (2) i керәнь siz-зә, кьз вәли вищталәма озьк.

Кьпмищкә вартәм вәгьп эьпсә рыг ридәвтәстәнь, медвь цагсә сед-тәнь. Щастәзька да вәсңитзька цагсә седталәмән роз воккез loәнь воlкьт-



34 ris. Buravçik.



35 ris. Kolovorot.

зькәщ. Кәр етаз локтасә рьдәсәззис, эьпсә рәла вокнас вәра вәргәтәнь рьеләңә да суvtэтәнь siјә вещкьта, медвь вәрищ ко-нецсә ләщәтнь.

Роз гарјәнь-кә omәна sip ponda, to вгус зьпәз гарјәм вә-гьп siјә вәргәтәнь да pondәнь гарјәнь мәдәр вокшаң. Ета

keršə sʙ ponda, medvʙ sʙvərʙn ɲe peldətnʙ mədər vokas ro-
zʙsliš dorrezsə.

32 ris. vʙlʙn mʙččaləma, kʙz koləmašterlə pukavnʙ garjʙtən.

Garjʙnʙ dugdəm vərʙn roz vokkez da pʙdəs (sija avu-kə
oməna) volkətənʙ stameskaən (33 ris.).

Volkətikə vəsniʙtik struzkaez stameskaən vələlənʙ. Volkətikə
ozə-ɲi vartlə stameskasə kijankaən, kʙz garjikə, a kokniʙtika nʙ-
rənʙ kiən. Bokkezsə volkətənʙ paškʙt stameskaən, a koŋečezsə
veknitən.

Рьрəтçəm

Kolə-kə pʙrətʙn gəgrəsa ošta, sija pʙrətənʙ buravçikən (34 ris.),
kolovorotən (35 ris.) šivo drelən.



36 ris. Dreļ: 1 — çars,
2 — mufta.



37 ris. Kʙz kolə sulavnʙ
kolovorotən pʙrətçikə.

Dreļən pʙrətçənʙ toko učitik oštaez kerikə.

Buravçikən pʙrətənʙ toko ŋežʙt oštaez i sek, kər oz kov,
med pʙrətəmnʙs vəli səstəm. Ošta dorrez loənʙ buravçikən pʙ-
rətçikə ŋevolkʙtəs.

Kolovorotən pozə p̄rət̄n̄ v̄dkod ošt̄asə. Kolovorotən izalikə mašt̄er suvtə siz, k̄z m̄s̄saləma 37 ris. v̄lȳn. 38 da 39 ris v̄ylə kerəmas̄ kolovorotən p̄rət̄čan̄ez.



38 ris. P̄rət̄čan.

Meduçət ošt̄aez p̄rət̄n̄ drel̄ən (36 ris.). Mašt̄er p̄rət̄aninə puktə drelliṣ p̄rət̄ansə da sulga kinas nəvura, pəlinavtəg n̄r̄stəmən pondə p̄rət̄n̄. Çərs (1) kuza novjət̄n̄ mufta (2) i pondə bergavn̄ çərs̄s̄, a ətlən̄ çərskət bergalə i p̄rət̄čan.

Kər muftas̄ çərs kuza kajə v̄v̄lan, drel bergalə ətlado-rə, kər lezçiṣə uvlan — mə-dərə.



39 ris. Pjorkaez.

40 ris. Drel pondə p̄rət̄čan.

Drel̄ən izalikə oz kov vura n̄r̄s̄n̄. Eta oz p̄rət̄çət̄ izsə, a toko zagəṣət̄as. 40 ris. v̄lȳn m̄s̄saləma drel̄ən p̄rət̄čan.

JUALANNEZ

1. M̄ya razvoditəm pila vuraz̄yk razvodittəmṣa piłitə?
2. K̄z razvoditən̄ pila?
3. Kər luçkovəjpilaən piłitçikə (v̄v̄lanə ałi uvlanə, oslanə ałi vərılanə) kolə n̄r̄s̄n̄ i m̄ya?
4. M̄yən i k̄z vund̄s̄n̄ pəv sər̄iṣ gəglan siz, med̄ n̄ vund̄s̄n̄ pəv dorsə?
5. M̄yən avu ətkod ruvanokkət da fugankət serxebeł?
6. K̄z k̄ys̄k̄n̄ da viłiṣ pukt̄n̄ serxebeł, ruvanokə da fuganə zelezko?
7. K̄b̄əm strum̄entlən zelezkoȳs̄ v̄z̄t̄z̄yk (serxebełlən, ruvanoklən i fugan-lən) i m̄ya?
8. K̄z peslən̄ struzitikə veṣkət p̄ləsa brus.
9. K̄z kolə kiezen n̄r̄s̄n̄ ruvanok, med̄v̄ struzitəm brus̄s̄ ez vəv̄ m̄s̄əka.
10. K̄z kolə struzitçikə pukt̄n̄ pəv libo brus, med̄v̄ puṣ̄ ez p̄ləṣ?
11. K̄z kolə garjikə viz̄n̄ əz̄n̄?

3. K̄Z PUEZ ƏTLAƏTƏN̄ ƏTAMƏDKƏT

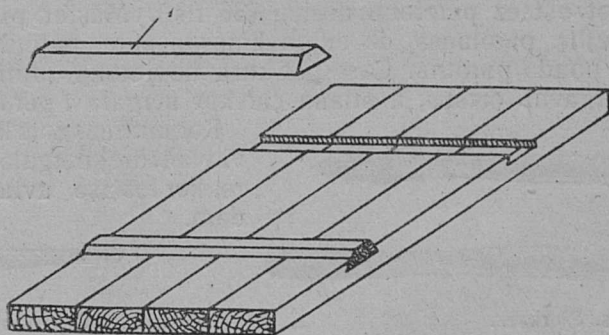
Puez ətamədkət pozə ətləətn̄ kuimmoz:

1. Kər puez kolə ətləətn̄ dorrezən.
2. Kər ətik pu kolə n̄zət̄n̄ mədik puən. Seəəm ətləətəm̄s̄ suṣə jitəmən.

3. Кэр кык ру колэ атамәдкәт әтлаәтнъ реләсән. Етәәм әтлаәтәмсә роžә кернъ унағоз.

Кыз пuezсә әтлаәтәнъ dorrezән

Әтлаәтан пuezсә колэ вuра fugанитнъ. Әтамәд вердә рyктикә колэ визәтнъ, медвь нъ коласьн ez вәв пекьеәм ошта. Кыпым торьтзька ләшласә ена dorres da кыпым volкьтзька рyкьsas клеј, сьпым клејитәмьs лоас јонзьк.

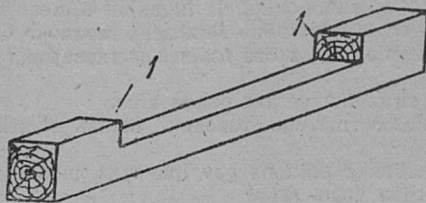


41 ris. Sponkaezән әтлаәтәм: 1 — sponka.

No stolaritikә unazьk шuрә ләкәтнъ рәвvezсә векнйт dorrezән. Kleјитәмьs лоә пe јон.

Medвь јонзьк вәли керәм predmetьs, пuezсә esә krepitәнъ sponkaezән (тuвvezән).

Sponkaezән сушәнъ вәснит тuвvez, кәднән krepitәнъ әтлаәтәм рәвvezсә ливо brussezсә (41 ris.).



42 ris. Vajma.

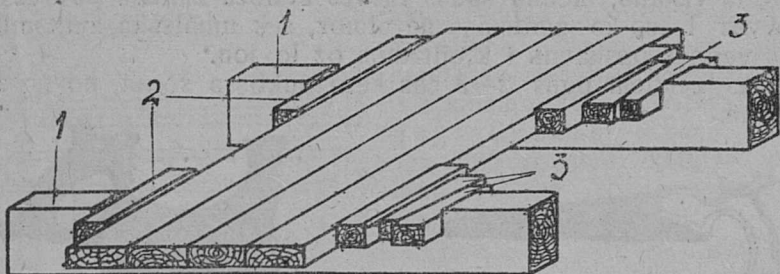
Sponka керәнъ торьт пуиш. Әт коңесьs сьлән кершә векнйтзьк, med вuрзька da кокнйтзька роžis әтлаәтикә вартнъ pazә.

Әтлаәтәмьs мунә то кыз.

Вьеәмикә fugанитәм рәвvez ливо brussez вәснитика мавтәнъ клејән. Medвь sogmis клејитәмьs јонзьк, колә әддән вuра

zmitnъ klejitan pu vevdъrezsъ etamъd verdъ da kolnъ niъ siz setçaz, kыtçaz oz koşmъ klejъs.

Eta ponda kerşъ vajma (42 ris). Vajma kolasъs med vâli 15—20 santimetraen paşkыtzъk âktam ruвъşşa. Seeem vajmaes.



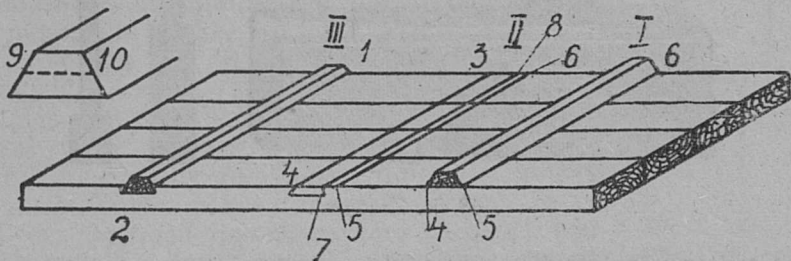
43 ris. Vajmaezъn klejitan sçit vâmitam: 1 — vajmalen vълъnzъkkinnez, 2 — sçit verdъ puktan pъvvez, medvъ sçit dorres ez lamalъ, 3 — tuvvez, kâdnъ vartamъn zmitnъ klejitan sçitsъ.

kolnъ vьd klejitan pu ponda kыkşa ñe jeazъk. Ruвъ-kъ kuz, dak niъ kerъnъ 3—4, medvъ omъn pozis ruвъ etmoza zmitnъ.



44 ris. Kъz kolъ klejitikâ vâjъnъ pъvvez.

Vajmaen vundъstaminъs, kыtçâ teçъnъ klejitan puezsâ, med vâli voşkыt da veşkыt. Oz-kâ lo veşkыt, sek âtik pъv dor kajas mædik pъv dor vълъ i klejitetmъs loas umъl da ñe âtkod.



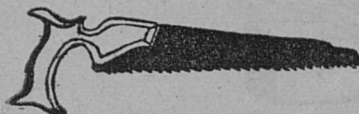
45 ris. Spонkaez ponda pazzez çertitam.

Ker vьdâs klejitan pъvves teçomas vajmaezъ, pъvvez dorъ vajma koneç (I) dъnъ (43 ris.) puktanъ ruokkez (2), medvъ (3) tuvvezsâ vartten vajma koneççes ez lametâ pъv dorreszâ da ez eьkâta niъ.

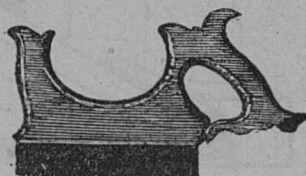
Tuvvezsə kolə vartnə zagvǔv. Pervo vartnə zagvǔv ətik vaj-
nə veštət tuv, sǔvərn mədik veštət, no pǔvna unazǔk ətǔssa.
Sǔvərn vərə vartən ət tuvə da məd tuvə i siz setçəs, kǔt-
çəs torǔta-torǔta ozə zelətə klejitan pəvvezsə.

Kolə vizətnə, medvǔ vǔdəs tuvves ətmoza zmitisə pəvvezsə.
Pəvvez loasə-kə zmitəmaş nǔ ətmoz, sek uməzǔka zmitəmla-
nǔs vermas paşkavnǔ i klejitəmnǔs oz lo jon.

Etaz zelətəm puǔs 2—3 ças kezə puktisşə sonǔt, no nǔ zi-
gǔt-inə.



46 ris. Nozovka.

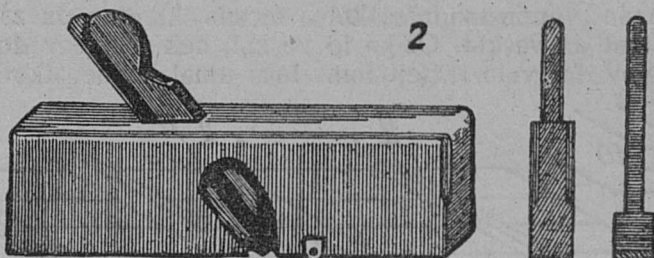


47 ris. Nagradka.

Qoştəm vərn klejitəm puşə vajmaış mezdətətnǔ da pondə-
nǔ struzitnǔ ruvanokən da faganən.

Pəvvezsə klejittən kolə teçnǔ siz, kǔz mǔççaləma 44 ris.
vǔln.

Klejittəm puşə mədən-kə kernǔ sponkaez vǔlə, to struzitəm
vərn sponkaez ponda çertitətnǔ pazez. Vǔd klejitəm pu vǔlə
pozə kernǔ kǔk, kuim, çol sponka, sǔ şərti, mǔj kuza puǔs.

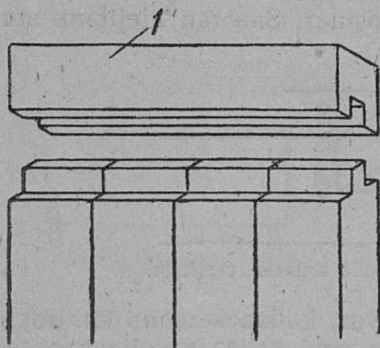


48 ris. Zenzubel.

Çertitətnǔ to kǔz. Kerəm sponkasə puktətnǔ pu vǔlə sija meş-
taə, kǔtçə kolə sija puktətnǔ, sǔvərn çertitətnǔ karandasən
(45 ris.). 45 ris. vǔln mǔççaləma, kǔz kolə çertitnǔ sponka
ponda paz (I), çertoz (II) i ləşətəm sponka (III).

Etə vərşən luçkovəj pilaən (10 ris.), nozovkaən (46 ris.) livo
nagradkaən (47 ris.) pilitətnǔ pazlə pəliña vokkez. Nǔlən pǔdǔ-

наыс керсә де рьдыназык $\frac{1}{3}$ ру кьзаыс сәрти. Етаз-кә оз ло, керәм предметьс лоас ңезьк јон. Кәр paz dorrez pilitьstә-mәs, пуsә seš zimlаләнь stameskaән pervo. Stameska вәгьп pazsә volkәтәнь еsә zenzubelән (48 ris.).



49 ris. Nagradnikән әllaetәм:
1 — nagradnik.

Ләsәтәм pazzezә vartәнь sponkaez, kәdna toko keršәнь kәs materiališ. Nevna-nevna ulәv sponkaыs, sьvәгьп sija ušas.

Sponkaez tuјә ovlәнь еsә n a g r a d n i k k e z — p a z a p әv-vez libo brussez, kәdnaә рь-rәнь pәvvez koңeçә lәsәтәм piңnez (49 ris.).

Piңnezsә çertitәнь klejitәм pәvvez vьльп, a sьvәгьп pilitәнь luçkovәј pilaән.

Nagradnik krepitәнь kleј vьlә da јonzьk ponda zelәтәнь pәv koңeças 2—3 surupән.

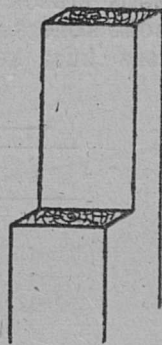
Кьз пуезsә јitәнь

Пуезsә јitәнь вьдкод еурәттеzән. Nijә керәм ponda kolә çertitнь da kernь рјatnoez кькnap ru vьльп.

Suam, brusok koңeçә kolә çertitнь zamokән itәм ponda еурәт (50 ris.).

Kerәм brus puktәнь verstak vьlә da sь koңeçsaң merajtәнь 2—5-iš pәv brus paškьtaыssa kuzьzьka. Azzәм mestasә рјatnajtәнь karandasәп. Sьvәгьп [puktәнь eta mestә ugoľnik da ropereg brus vьlәt nuәтәнь viz (51 ris. 1—2). Eта вәгьп brusse vergәтәнь мәdik vok vьlә, puktәнь ugoľnik рјatno (2) дьнә da nuәтәнь viz (2—3) (вәга zә brus vьlәt ropereg, no toko vok зьпәzzas). Әни brusse viliš vergәтәнь kuimәт vok vьlә da nuәтәнь мәdik vok vьlә керәм vizkod zә viz (1—4). Metraән azzәнь mestaez (3 da 4), kәdna-lә kolә kujльнь brusok dorrezsaң әтьльна, rejsmusән nuәтәнь vizzez (6—3, 5—4 da 6—5). Siz pomalәнь еурәт çertitәmsә.

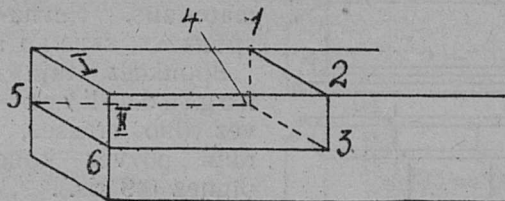
Әни kolә pilitьsльнь vizzez (6—3, da 2—3) kuza. I arkmas еурәт, kәda мьççalәм 50 ris. vьльп. Seeәм zә еурәт керсә мәd brusok koңeçә. Sьvәгьп brusok koңeçeçzә puktәнь әtamәd



50 ris. Brus ko-
neç, kәda lәsә-
tәma еурәта za-
mok ponda.

вълә, кыз тьщәләтә 52 рис. вълән. Әтләтәнъ клей вълә да крә-
рәтәнъ пуовәј туvвезән ливо сурупpezән, кәднә воштәнъ не је-
еазьк кькша. Туvвез вартәм понда перво колovorотән суцкәр
рьратәнъ оштаез кькнан брусокәс.

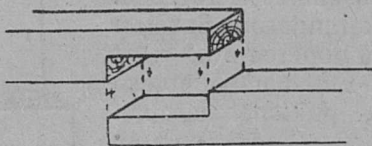
Керәнъ етә сиз. Брусоккез әтамәд вълә пуктәнъ, кыз
нијә колә крәрәтнъ, и рьратәнъ оштаез. Сьвәгьпн клейтәнъ бру-



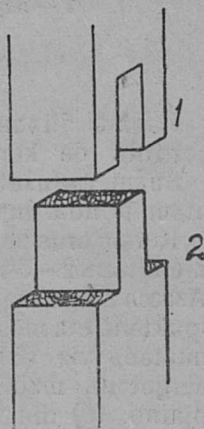
51 рис. Еурәтә замок понда брусеz çертитәм.

соккеzә да клейән зә вартәнъ туvвез, кәднә кершәнъ кәс торьт
пуиш. Пуовәј туvвез әт коңеçшән мед вәлисә вәснитзькәш шөк
нија зельтзькә кутәнъ брусоккеzә. Туvвез коләнъ әтләтәм
брусоккеz кьзәшә куззькәш, медвь вәртикә
тувлән вәснит коңеçьс петис мәд брусок
вокәс. Кошмәм вәгьпн туv јьvвезә ста-
мескәән вундәләнъ.

Прәусинәән (53 рис.) әтләтәм понда вев-
дәриш брусок (1) çертитәнъ сиз. Әтик брусок
вокә коңеçшәнәс рәштәьс кузә ливо 1,5 рәш-
тәьс кузә керәнъ карәдәсән пјатно (54



52 рис. Кьз пуктишәнъ брусоккеz
еурәтә замок керикә.

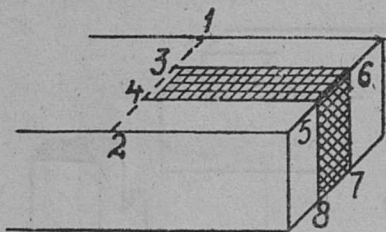


53 рис. Прәусинәән әтлә-
тәм: 1—прәусинә, 2—
сьр.

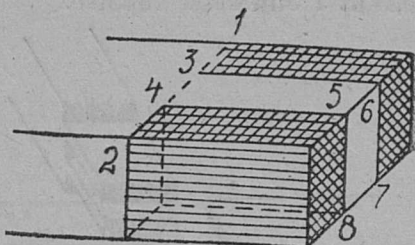
рис. 1). Етә пјатно дьнәт уголнәк шәрти поперег нуәтәнъ виз
(1—2). Етә визә јәнсәтәнъ 3 әткод торјә (1—3, 3—4 да 4—2).
Рејсмусән нуәтәнъ пјатноез (3 да 4) визез (3—6 да 4—5).

Рәпът вок вълә коңеç дорәт сиз-зә јәнсәтәнъ 3 әткод торјә,
кьтән вәрә зә кершәнъ пјатноез (7 да 8). Визезән пјатноез (6 да
7 и 5 да 8) әтләтәмән лоас еурәт çөтөz.

Кәр еурәт җәртитәмьс ронашас, сьровәј пиләп пилитәнъ виззез 3—6 да 4—5 куза. Виз (3—4) вьлә руктәнъ әзып ливо стамеска да гаржәнъ русә, кәда рис. вьлән җәдәтәма. Сьвәргн воҗкәтәнъ стамескаән, i еурәт готов.



54 ris. Proušina җәртитәм.



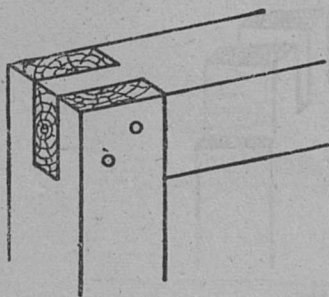
55 ris. Сьр җәртитәм.

Сьр җәртитәнъ сиз-зә (55 ris.). Җәдәтәм мөстаезсә пилитәнъ-саркәнъ.

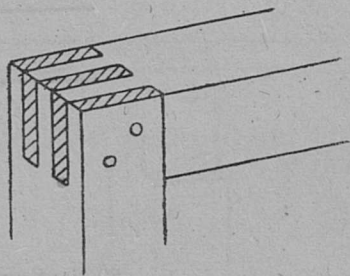
Әтләәтәнъ клеј вьлә да крепитәнъ руовәј туввезәп ливо сурүрзән. Уназык зеләтәнъ кьк тулән ливо кьк сурүрән.

Кьз пuezсә әтләәтнъ реләсән, кәр нija әтләәшәнъ коңеҗҗезән ливо әтамәднъсә роререгаләнъ

Кьз пuezсә коңеҗҗзән әтләәтнъ. Медростoj әтләәтәм, кәдә керәнъ коңеҗҗзән әтләәтл кә, — әтикрәвса омәна сьр (56 ris.). Җәртитәнъ сija сиззә, кьз прousinaa еурәтсә.



56 ris. Әтирәвса омәна сьр.

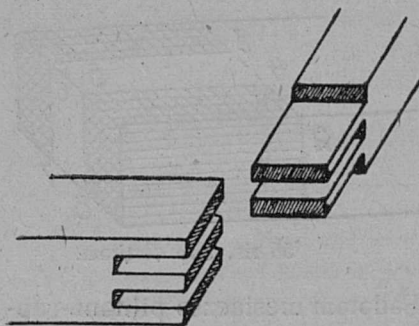


57 ris. Кькрәвса сьр.

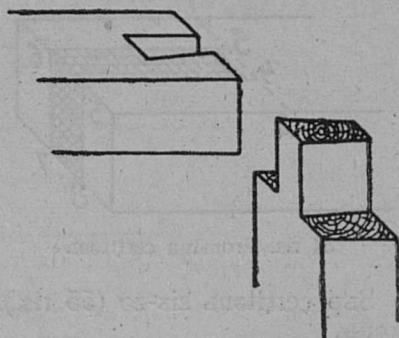
Әтләәтнъ клеј вьлә да јонзык ронда крепитәнъ есә руовәј туввезәп.

Медвь әтләәтәмьс вәли јонзык да дьзыкәссис, мукәд рыҗа керәнъ кькрәвса сьр (57 ris.). Кькрәвса да әтирәвса сьрpez

ави аткодәш токо сижән, тый brusok коңеҫын нija овләнъ җеәт-
 тымдаән: кыкравса — кык сьр, әтиравса — әтик сьр (58 рис.).
 Җертитәнъ кыкравса сьрсә siz-зә, кыз әтиравсасә. Toko brusok
 вьлә роререг керәм визьс торјатҫә 5 торјә. Ҫурәттезә керәнъ siz
 зә, кыз i әтик сьра еурәтсә.

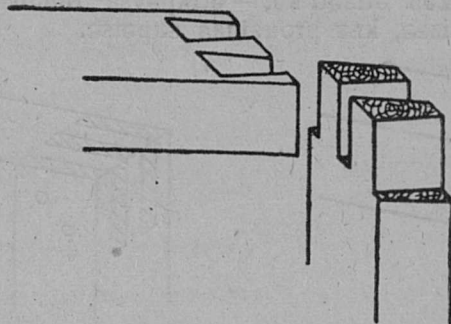


58 рис. Кыкраса сьрән гарјәмьс
 тьҫҫаләта торјән.



59 рис. Семән әтиравса сьр.

Ҫурәттезан әтлаәтәнъ клеј вьлә да крепитәнъ руовәј туvвезән.
 I әтиравсаы i кыкравса сьрьс кершәнъ мукәд рьрша җе веш-
 кьтәс, а коңеҫланәс раҫкьтзькәс (59,60 рис.). Етеәм сьрьс
 сушә сема сьрән.



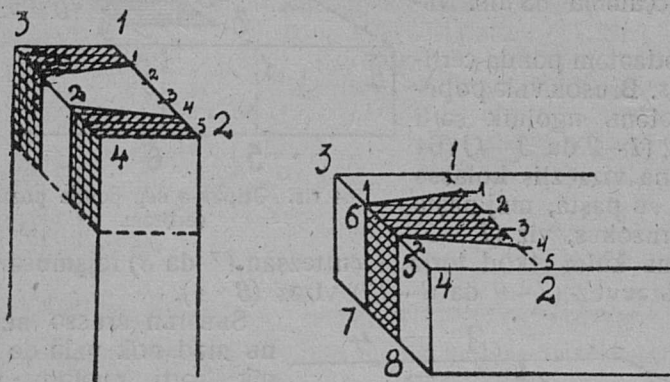
60 рис. Семән кыкравса сьр.

Сижән, тыйа коңеҫлаң релоккез раҫкаләнъ, әтлаәтәмьс лоә торьт-
 зьк да јонзьк. Раҫкәтәминьс оз лез сьрсә кыккьмьс колассис.
 Етеәм әтлаәтәмьсә ҫертитәнъ siz:

Brus коңеҫсә (61 рис.) мерajtәнъ кьзаы куза да сөҫсә риктәнъ
 рјатно. Ета рјатно-рьг роререг нуәтәнъ вешкьт виз (1 — 2), кәдә

jansətəny vit ətkod torjə. Viz jansətəny kuim ətkod torjə. Cüttez (5 da 6) panyt ətlaaləny 1 da 4 cütəkət. Cüttezşan (5—6) rejmsuşən nuətəny veşkət vizgez (5—8 da 6—7).

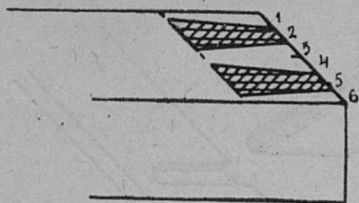
Əni koltcə toko pilitny vizgez kuza (6—1 da 5—4) da garjny viz kuza (1—4).



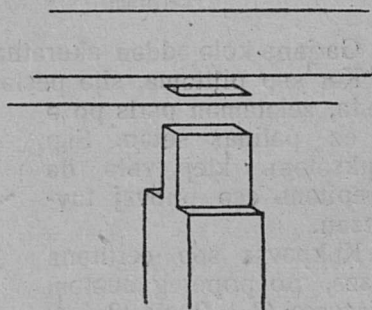
61 ris. Ətirəvsa sem çərtitəm.

Məd brusok vylə kəncəs vərə siz zə çərtitəny, no sərlənət garjəny məd pələkkezsə.

Medvə eürəttez pükşisə torjətzka, kolə brusoksə popereg torjətny çərtitikə əddən tocnq.



62 ris. Kəkrəvsa sem çərtitəm.



63 ris. Oməna şyr.

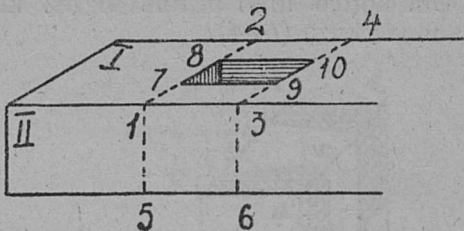
Medvə lois semən kəkrəvsa şyr, brus paştəb torjətcə kvət ətkod torjə (62 ris.). Şədətəminnez garjişşəny.

Kolə-kə ətamədkət ətlaətny ɳe brussez, a pənyvez, sek ny kəncəçezə kerəny semən duscəd ucitik şyr.

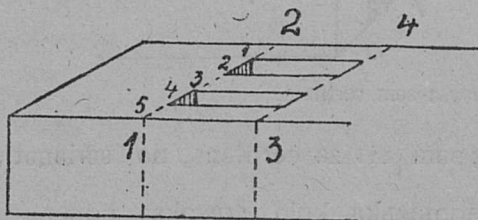
Sema sьppezьn ьtlaetьnь klej vьlь. Mukьd pьrьsa brussez ьtlaetikь krepitьnь esь puovьj tuvvezьn.

Кьз puez ьtlaetьnь, кьr ьt brusok koпeчьсь pukшe мэд brusok sьrьe. Etaz medprostoj ьtlaetьmьс — omьnь sьp, кьdь mьсчьalьmь 63 ris. vьlьn.

Eta ьtlaetьmь pondь certitьnь siz. Brusok vьlь popereg nuetьnь ugoлnik шerti кьк viz (1—2 da 3—4) (64 ris.). Ena vizzezliш kolassь koльnь сь paшта, mьj paшта мэд brusokьс, viz (1—2) jьnsьtьnь kuim ьtkod torjь, i cuttezшьn (7 da 8) rejsmusьn nuetьnь кьrьvvez (7—9 da 8—10) vizьз (3—4).



64 ris. ьtipьvsa sьp pondь pozzez certitьmь.



65 ris. Кькpьvsa sьp pondь pozzez certitьmь.

Sьvьrьn brusse ьbergьtьnь mэд bok vьlь da ugoлnik шerti nuetьnь vizzez (1—5 da 3—6). Eta vьrьn brusse esь ьpьrь ьbergьtьnь da kuimьt ladore certitьnь sьp pozse siz zь, кьз medpervoшь ladore.

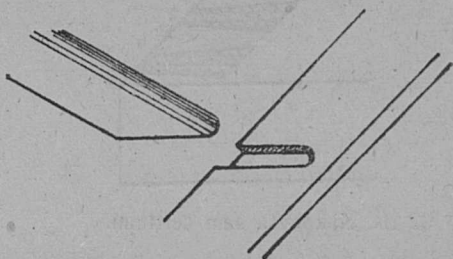
Кьr sьp poz certitьmь, pondьnь гарьнь.

Гарьнь kolь ьddьn akuratньjь, кьз vьli eta jьliш viшtalьmь-ni.

Кьr sьp pilitьmь, sijь peslьnь, pukшe oz pozь. Sьp med topьtь, zelьtamьn pьris pozь i ez pьliпьш setьn. Sьp pukшetьnь klej vьlь da krepitьnь esь puovьj tuvvezьn.

Кькpьvsa sьp certitьnь sizьzь, no popereg nuetьm vizzezьsь (1—2 da 3—4) jьnsьtьnь sek пe kuim torjь, a vit torjь (65 ris.).

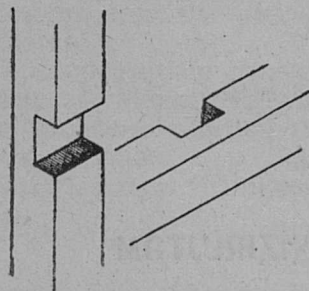
Medvь ez tьdav ьtlaetьmьс, ovlьnь guшьa sьppezь. Sijь avц ьtkod omьnь sьpkьt sijьn, sto pozzezьsь гарьнь пe omьn, a toko mьjkь pьдьnь. Sьp куzaьс med poz pь-



66 ris. Pazьn pьvvez ьtlaetьmь.

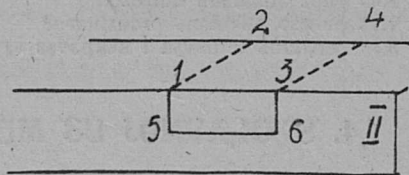
дынаысса 4—5 mm вәли зепытзк. Әтамәдкәт пәввез әтлаәтикә рәззез тујә рәпәрег керәнь рәззез, а сәппез тујә—пәңгез. Овлә і сіз: омән рәв кәпәңгәзсә сүјәстәнь рәзә, кыз, суам, рәспузез керикә (66 рис.).

Кыз пүез әтлаәтнь, кәр нija сәррезән әтамәднысә рәпәрегәләнъ. Кәр пүез әтамәднысә сәррезән рәпәрегәләнъ, керәнь пүә зыңви еурәттез (67 рис.).



67 рис. Зыңпуәз еурәттез.

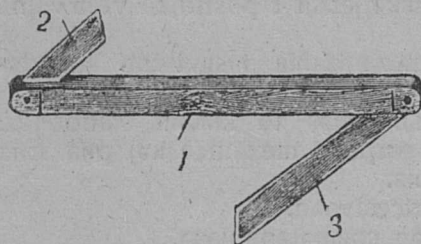
Чертитәнъ сееәм еурәтсә то кыз. Уголник шәрти брусок вләт рәпәрег



68 рис. Зыңпуәз еурәттез чертитәм.

пүәтәнъ виззез (1—2 да 3—4). Колассә нылш коләнъ мәд брусоккыс рәштә (68 рис.). Сывәргън брусоккә бергәтәнъ мәдик вок влә і чүттезсәң (1—3) пү сәр гәгәгәз пүәтәнъ виззез (1—5 да 3—6). Брусок влә чүт (5) пјатнајтәм вәргън чертитәнъ рејсмүсән виз (5—6).

Etaz zә чертитәнъ куимәт брусок ладорә. Виззез куза (1—5 да 3—6) пилитәнъ, а виз (5—6) куза гарјәнъ әзынән ливо стамескаән.



69 рис. Malka.

Медвь мәд брусок влә чертитәнъ еурәтсә, медкокнит әт бруссә керәм еурәтнас пуктәнъ мәд брусок влә сija mestә, кытчә колә кернь еурәтсә да сывәргън чертитәнъ карандасән. Әни рәзә вошнь әт брусоккә да мәд брусок влә чертитәм шәрти кернь еурәт.

Колә-кә кернь бруссез рәпәрегәшмә јыла рәләсән, сек виззезсә рәпәрег чертитәнъ һе уголник шәрти, а мalka шәрти (69 рис.). Сь куза, сто ләңјкаез (3 да 2) vermәнъ бергавнь, нija рәзә сувтәтнь ләңјкакәт (1) кәт кыәәм рәләсән.

Колан рәләсән ләңјкаез (3 ливо 2) ләңјкакәт (1) сувтәтәм вәргън, ләңјка (1) пуктәнъ брусок дорә да ләңјка (3 ливо 4) шәр-

ti čeržitənʹ kolan vizsə. Svərgʹn merajtənʹ, kʹt kolə nuətənʹ məd vizsə, medvʹ koləsʹ vizzeslən vəli məd brusʹs pašta.

Brus vėrdə vėra malka puktəmən (kʹz i medozsə vizsə čeržitikə) kerəm pʹjatno-pʹrʹ nuətənʹ məd vizsə.

Ozlaŋ i čeržitəms i eupət kerəms muna siz, kʹz keršə, kər brusses vėškʹt peləsən poperegašənʹ.

JUALANNEZ

1. Kʹz ətlaətənʹ sponkəzən?
2. Kʹz kolə vėrgʹnʹ pəvvezsə ətlaətəm ponda i mʹla?
3. Kʹz puez ətlaətənʹ dorrezən?
4. Kʹz puezsə ətlaətənʹ prousinaən?
5. Kʹz čeržitənʹ ətʹpəvsə i kʹkʹpəvsə sema sʹpʹ?

4. STOĻARNƏJ UZ MECHANIZIRUJTƏM

Unəzʹksə stoləritan uz nuətənʹ askerəm verstak vʹlʹn, vʹd-sən ki ponis.

Stroitelstvoʹn stolərez uzalənʹ ŋe-pʹrʹ. Nija uzalənʹ ətnəns, kʹpon instrumenttezən. StoĻarkət stolə ozə šornitčə, ozə pessə, medvʹ vʹeəmsətnʹ uznʹsə. Eta kuza i nʹlən uznʹs muna šo vaz-moz — organizujttəg.

Stroičan organizaciaezlə kʹskavnʹ ətmədərə postrojka vʹliš postrojka vʹlə stolərnəj ovorudovaŋno suvtə əddən donən. Učitʹik postrojka vʹlʹn pəzə stolərnəj izdeliaez kernʹ setən-zə, kʹtən uznʹs pondətčə, a vʹzʹt postrojka vʹlʹn burzʹk loə stolərnəj izdeliaezsə kernʹ natodil mašterskəjjezn i postrojka vʹlə vajnʹ kerəmən-ŋi.

Stolərnəj uznʹn tujə nuətənʹ mehanizacia i suvtətnʹ bur stanok sek, kər mijə organizujtam natodil mašterskəjjez.

vʹzʹt stolərnəj mašterskəjjezn eməš to kʹeəm stanokkez: struzičan, sʹppilitan, pʹrətčan, garjan i mehaničeskəj pila. Eta stanokkes vezənʹ kiən nuətan uz.

Eta stanokkez uzalənʹ električestvoən.

Masinaez stolərnəj uznʹn əddən čozmətənʹ uszə.

vʹdəs materiallez loktənʹ stanokkez dʹnə kʹpon uzən.

Granica sajnʹ eməš seeəm mašterskəjjez, kədna vʹdsən mehanizirujttəmaš. Mijan etəəm mašterskəjjez eməš-ŋi-zə.

Mehanizirujttəm mašterskəjjezn uzališsez vėškətlənʹ toko masinaezən, a izdeliaez vʹdsən kerə masina.

Mehanizirujttəm mašterskəjjezn ətamədkət puez ətlaətənʹ ŋe eupəttezən, a vʹdsən eta uznʹs mədnoz ləšətəma. Eupəttezən ətlaətəms, jitəms padmətə orlʹtəm mehaničeskəj uznʹn.

Orlytəm uzən suşə seeəm uz, kər, suam, pəlok libo brusok şuras masinaə, vestaşas masinaış masinaə, stanok dərşan stanok dərə i sərbərşan petas vıdsən kerəm predmetən.

Əddən vura mexanizirujtəm stolarnəj üzəs Amerikaın, setçin vıd uz vıdsən nuətə masina. Sijən setçin i kovşis dumajtnı i ləşətnı üzə siz, medvı tujis puezsə ətamədkət masinaən ətlaətnı.

Mexanizirujttəm stolarnəj uz dərni pələssezn puez krepitəny şıpprezən. Mexanizirujtəm uz dərni pələssez ətlaətnı ətipəvsa libo kəkəvsa vstavnəj şıpprezən, kərtovəj şıpprezən libo kərtovəj vurəmən.

To etaz mexanizirujtəm maşterskəjn mortliş üzə vezə masina.

РЪЕКӘС

Үзбөк

Кинә гизәтә етә кнәзкәс	3
Медоззә кыв	—

1. Маҗераллез

Ру	4
Клеј	7
Јуаланнез	8

2. Кыз ләшәтнә ру

Кыз русә рилитнә рорег да дол	9
Ләшјәсәм	13
Струзитчәм	14
Ғарјәм	19
Рыгәтчәм	22
Јуаланнез	23

3. Кыз рuez әтләәтәнә әтамәдкәт

Кыз рuezә әтләәтәнә доррезәп	24
Кыз рuezә әтләәтәнә реләсәп, кәг нја әтләәсәнә конәсәзәп ливо әтамәднәсә рорегаләнә	29
Јуаланнез	34

4. Столарнәј из мехәңизиружтәм

А. М. В. 4095

Редактор С. Грибанов

Техн. редактор Р. Нейман

Издательство НКТП. № 156 ТП-41-2-3. Сдано в набор 3/Х-33 г. Подписано к печати 14/II-34 г. Формат бумаги 82×110/32. Знаков в п. л. 40.000.

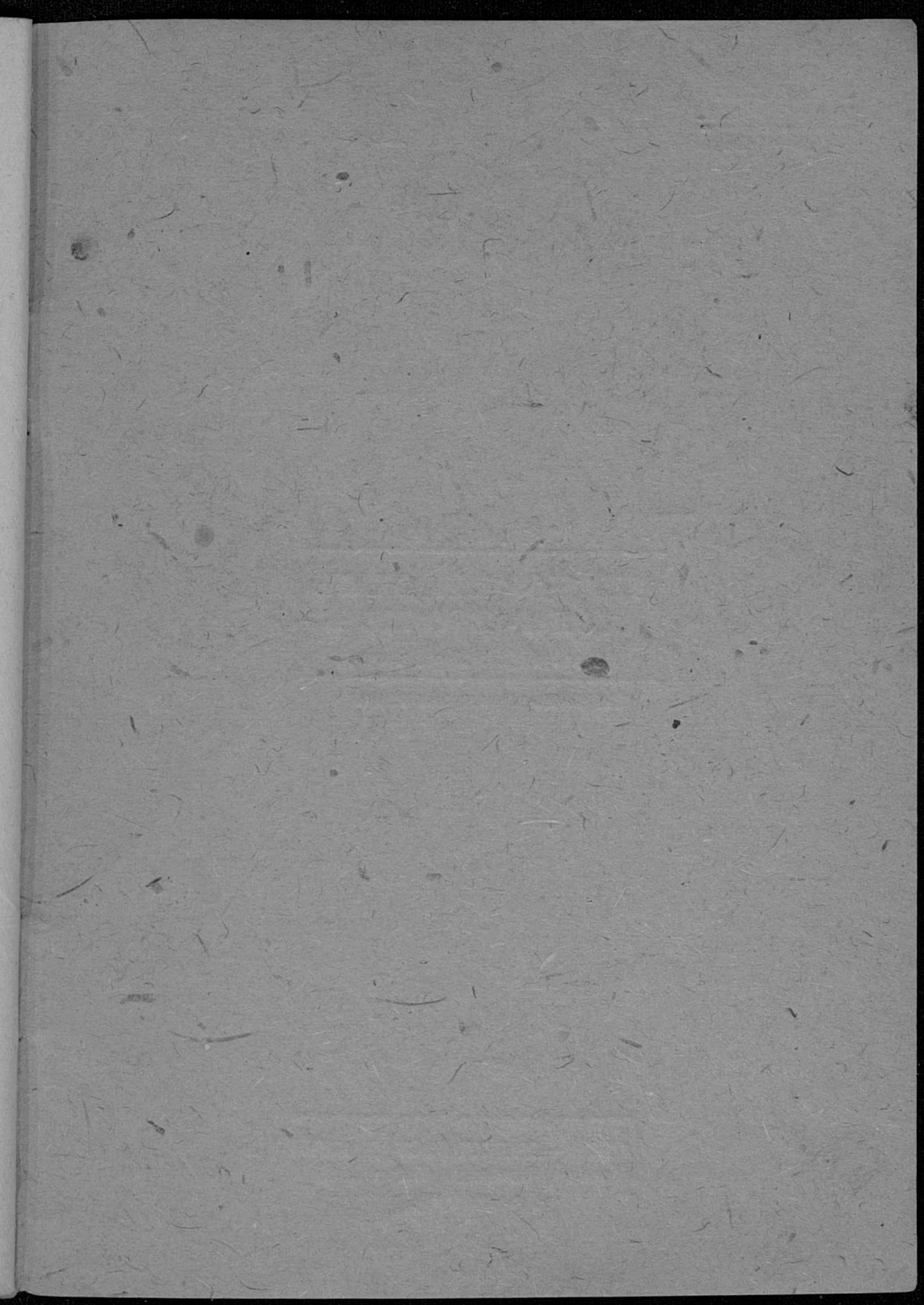
Печ. листов 21¹/₄

Уполн. Главлита № В-72402.

Заказ № 1066.

Тираж 1000 экз.

17-я фабр. нац. книги ОГИЗ'а РСФСР треста «Полиграфкинг»
Москва, Шлюзовая набережная, 10.



Donis 35 ир.
Цена 35 коп.
ГП—41-2-3

11597

Коми-П.

2-859

Л. Ю. БАНИГЕ

ЧТО ДОЛЖЕН ЗНАТЬ
СТОЛЯР-СТРОИТЕЛЬ

Перевод С. Ф. Грибанова

На коми-пермяцком языке

ОНТИ — ИЗДАТЕЛЬСТВО НКТП
Москва, площадь Ногина, д. 5
Деловой двор